

5774

Rabbi Jisjmaël zegt: Wees soepel met je meerderen, en geduldig met een jongere, en ontvang iedereen met vreugde.

Pirké Avot 3:12 [Spreuken over de Fundamenten, uitgave Amphora Books]

Sjabbat 7 juni 2014 / 9 siewan 5774: Beha'alotecha, Bemidbar/Numeri 8:1 – 12:16

Tanach: blz. 282 - 292

Haftara : Zecharja 2:14 -4:7

Tanach: blz. 1215 - 1217

Commentaar: rabbijn Elliott Malamet doceert aan de Faculteit Geesteswetenschappen van York University, en is hoofd van de afdeling Jewish Thought van The Community Hebrew Academy in Toronto. Hij is oprichter van Torah in Motion, een organisatie die onderzoek doet naar de wisselwerking tussen religie en moderniteit.

Vertaling: Frits Pront
[Het Engelse origineel](#)

Iemand, die net voor het leven van monnik heeft gekozen, treedt in in een klooster. De regels zijn heel eenvoudig. Eens in de tien jaar mag men twee woorden spreken. Na tien jaar zegt hij tegen de abt van het klooster: „Bed hard.” Na weer tien jaar zegt hij: „ Slecht eten.” Tien jaar later, als hij dertig jaar in het klooster is, zegt hij: „Ik vertrek.” De abt kijkt hem aan en zegt: „Dat verbaast me niet. Je klaagt al vanaf je intreden.”

De sidra vertelt een verhaal over klagen, een basale menselijke activiteit, en zij doet dat op een heel speciale manier. Ons wordt verteld dat de Bné Jisraeel „*kemitonaniem*” zijn. (Bemidbar 11:1). De meeste Engelse vertalingen van dit woord vertalen dat met: „als klagers” [*ke*: als + *mitonaniem*]. Daarbij wordt '*mitonaniem*' gelezen alsof er in de oorspronkelijke tekst het Hebreeuwse woord „*mitlonenim*” [*mit* + *lonenim*] staat. De negentiende eeuwse Duitse rabbijn Samson Raphael Hirsch interpreteert de pasoek (het vers) echter anders. Hij leest *ke* + *mit* + *onenim*: het volk klaagt niet eenvoudigweg, ze lijken eerder op '*onenim*': rouwenden. Een *oneen* [meervoud: *onenim*] is volgens de Joodse wet iemand die in rouw verkeert wegens het verlies van een beminde die nog niet is begraven. Waarover zou het Joodse volk rouwen? Gaat het enkel om, zoals de erop volgende pesoekiem suggeren, het verlies van het voedsel waarover zij fantaseren en dat zij beweren in Egypte te hebben gegeten? Waarom zegt de pasoek *kemitonaniem*? Wat betekent het dat zij zich gedroegen als rouwenden; dat zij deden alsof hun een verpletterende slag was toegebracht? Op welke manier houdt hun toestand ons een spiegel voor over onze wereld en ons leven?

De Joden in de woestijn gedragen zich alsof zij een tragedie ondergaan, alsof er iemand is gestorven, ondanks het feit dat Gods voorzienigheid voor hen zorgt en zij op weg zijn naar het Land Jisraeel.

Door te rouwen over een vals beeld van ons leven, door te klagen over het feit dat niet elke dag zich afspeelt in het paradijs, dat de maaltijd die wij net hebben genuttigd niet bepaald aan onze verwachting heeft beantwoord, en dat niet elke situatie helemaal bevredigend uitpakt, gedragen we ons als quasi-rouwenden. Als we ons doen alsof iets een tragedie is, terwijl het gaat om iets dat van ondergeschikt belang is, en vervolgens over het hoofd zien wat werkelijk betekenis heeft, worden wij *kemitonaniem*: quasi-rouwenden.

De brandstof voor misplaatst rouwen is onterecht verlangen: wij voelen ons miserabel over wat we niet bezitten, maar in werkelijkheid niet nodig hebben. De Tora verwoordt het zeer precies: het samenraapsel

van vreemdelingen in hun midden, „*hitavoe ta'avé*” – ‘is gegrepen door een gretig begeren’, of ‘het heeft lust naar lust’. De Hebreeuwse grammaticale constructie is heel ongewoon en is bedoeld om ons iets te vertellen over wat specifiek is voor mensen en problematisch. Dieren reageren alleen op concreet gevoelde behoeften. Mensen verschillen daarin. Zij kunnen zich niet alleen een bepaald genot voor de geest halen, maar er bewust voor kiezen om iets te begeren. Ze kunnen zich overgeven aan wat de Franse filosoof Emmanuel Levinas noemt „de verleiding van verleiding.”

De sleutel tot het begrijpen van dat mechanisme ligt, geloof ik, in de idee van iets op kunnen geven. Een therapeut verwoordde het tegenover een patiënt die geplaagd werd door besluiteloosheid zo: „Besluiten zijn duur. Je raakt al je andere mogelijkheden kwijt.” Besluiten nemen betekent: afstand doen. Door een besluit te nemen zet je een stap in een bepaalde richting en neem je afscheid van andere richtingen. Je gaat wonen in deze stad en niet in die andere. Je neemt deze baan en niet die andere. Je kiest voor deze partner en niet voor die andere. De psychoanalyticus Allan Wheelis geeft de zaak waarom het gaat puntig weer:

„Bewust en met verbeeldingskracht handelen wordt gekleurd door de herinnering aan het moment dat je op een tweekruispunt stond; een tweekruispunt waar je nooit meer zult staan. Sommige mensen blijven hangen op een tweekruispunt, zonder ooit een weg in te slaan, omdat ze niet beide paden kunnen inslaan. Zij koesteren de illusie dat als ze daar maar lang genoeg blijven zitten, de twee wegen vanzelf tot een enkele weg zullen samensmelten en alle mogelijkheden toch kunnen worden verwezenlijkt. Volwassen zijn bestaat voor een groot deel uit de kunst van het afzien, van het opgeven van mogelijkheden.”

Bevrijding is het resultaat van weten wat je moet vasthouden en wat je moet loslaten. Van het ophouden met het najagen van hersenschimmen over wat niet bij je hoort en het omhelzen van het leven dat wel bij je hoort. En bij dat opgeven en omhelzen moet je je bewust zijn van het verstrijken van de tijd. Bevrijding is de resultante van het opgeven van het niet essentiële en het je richten op dat wat er toe doet.